

Araştırma makalesi / Research article • DOI: 10.48071/sbuhemsirelik.1202394

Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Klinik Rehberlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Çalışma

Views of Nurses Working in University Hospital on Clinical Mentoring: A Qualitative Study

Esra TÜRKER¹ , Gözdenur TANRIKULU² , Yavuz TANRIKULU³

Yazarların ORCID numaraları / ORCID IDs of the authors:

E.T. 0000-0003-3323-6880; G.T. 0000-0001-9110-8612; Y.T. 0000-0003-1869-5149

¹Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara

²Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Diyaliz Programı, Ankara

³Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı, Ankara

Sorumlu yazar / Corresponding author: Esra TÜRKER,

E-posta: esra.turker@lokmanhekim.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt: 10.11.2022

Kabul tarihi / Date of acceptance: 13.03.2023

Atf / Citation: Türker, E., Tanrikulu, G., ve Tanrikulu, Y. (2023).

Üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin klinik rehberlik uygulamasına ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 5(2), 69-74. doi: 10.48071/sbuhemsirelik.1202394

ÖZ

Giriş: Klinik rehberlik hemşirelik öğrencilerinin liderlik becerilerini geliştirmekte ve yönetsel rollerini gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, bir üniversite hastanesinde görev yapmakta olan hemşirelerin, hemşirelik öğrencilerine yönelik klinik rehberlik yapmaya ilişkin görüşleri ve yaşadıkları güçlükleri araştırmaktır.

Yöntem: Nitel tipteki bu araştırma, Ekim-Aralık 2021 tarihleri arasında, Ankara ilindeki bir üniversite hastanesinde çalışan 13 hemşire ile yürütüldü. Verilerin toplanmasında bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilip tematik kodlama yapıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamalarının 29,53 ± 3,68 olduğu belirlendi. Katılımcıların mesleki deneyimlerinin ortalama 6,46 ± 3,68 yıl olduğu görüldü. Verilerin betimleyici ve yorumlayıcı analizleri sonucunda beş ana tema oluşturuldu. Belirlenen beş ana tema başlıkları şu şekildedir: Hemşirelerin meslek algısı, hemşirelerin klinik uygulamalara bakış açısı, hemşirelerin klinik rehberliğe ilişkin görüşleri, hemşirelerin klinik uygulamalarda öğrencilerden beklendikleri davranışlar, hemşirelerin hemşirelik öğrencileri ile ilgili klinik uygulamalarda karşılaştığı güçlüklerdir.

Sonuç: Bu çalışmada hemşireler, hemşirelik öğrencilerine etkin bir şekilde klinik rehberlik yapmak istemekte ve klinik rehberliğin öğrencilerin meslek algısının oluşmasında önemli bir basamak olduğunu belirtmektedir. Ayrıca hemşirelerin, öğrencilerin bağlı olduğu üniversitelerden ve çalıştıkları kurumdan beklentileri olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire; hemşirelik eğitimi; öğrenci.

ABSTRACT

Introduction: Clinical mentoring enables nursing students to develop their leadership and perform their managerial roles.

Aim: The aim of this study is to investigate the opinions and difficulties experienced by nurses working in a university hospital regarding clinical guidance for nursing students.

Method: This qualitative study was conducted with 13 nurses working in a university hospital in Ankara between October-December 2021. Information form and semi-structured interview form were used to collect data. The collected data were evaluated by content analysis method and thematic coding was done.

Results: It was determined that the mean age of the participants was 29.53 ± 3.68. It was observed that the average professional experience of the participants was 6.46 ± 3.68 years. As a result of the descriptive and interpretive analyzes of the data five main themes were created. The five main themes identified are as follows: Nurses' professional perception, nurses' perspective on clinical practice, nurses' views on clinical mentoring, behaviors that nurses expect from students in clinical practice, and the difficulties that nurses encounter with nursing students in clinical practice.

Conclusion: In this study, nurses want to provide effective clinical mentoring to nursing students and state that clinical mentoring is an important step in the formation of students' professional perceptions. In addition, it is seen that nurses have expectations from the universities to which the students are affiliated and the institution they work at.

Keywords: Nurse; nursing education; student.

Bu eser, Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Giriş

Mentörlük Yunanca bir kelimedir ve adını İthaca Kralının aile dostu mentörden almıştır. Mentörün görevi kralın oğlunu eğitmek ve onun akıl danışmanlığını yapmaktır (Armstrong, Allinson ve Hayes, 2002). Bu kavramdan yola çıkarak insanın kendinde var olan potansiyelini fark etmesi ve bunu kullanabilmesi konusunda destekleyici olan her türlü yaklaşıma mentörlük denmektedir (Inzer ve Crawford, 2005).

Hemşirelikte mentörlük kavramı, ilk kez 1980'li yıllarda literatüre girmiştir (Kilcullen, 2007). Lisans düzeyinde verilen hemşirelik eğitiminde hem teorik hem de pratik olarak verilen yoğun mesleki dersler sırasında özellikle öğretim elemanı eksikliğinden dolayı beceride yeterliliğin sağlanabilmesi için öğrencinin uygulama sahasında bir rehber desteği alması önerilmiştir (Block, Claffey, Korow ve Ruth, 2005).

Mentörlük, hemşirelik öğrencilerinin liderlik becerilerini geliştirerek kişisel ve mesleki ilerlemelerine katkı sağlayacak bir süreç olarak ele alınmalıdır (Block ve ark., 2005). Ülkemizde mentörlük yerine daha çok "rehber hemşire" kavramının kullanıldığı görülmektedir. Literatür incelemesinde ise "rehber hemşire" teriminin yerine daha sıklıkla "klinik rehber hemşire" teriminin kullanıldığı görülmektedir (Özkalp, Kirel, Sungur ve Cengiz, 2006). Hemşirelik eğitim sürecinde öğrenilen teorik bilgilerin hemşirelik bakımına yansıtılması için klinik uygulamalar önemli bir fırsattır (Jack ve ark., 2018). Bu uygulamalarla öğrencilerin bütüncül bakış açısı geliştirerek eleştirel düşünme becerilerini güçlendirmeleri hedeflenmektedir (Kol ve İnce, 2018). Yeni mezun hemşirelerin ve öğrencilerin klinik rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi ile oryantasyon sürecinde daha az sorun yaşadıkları belirtilmektedir (Faydalı ve Çayır, 2016; Çayır ve Faydalı, 2017). Bu yüzden, öğrencilere klinik uygulamalarda rehberlik yapan hemşirelerin uygulanan rehberlik programına ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi rehberlik kavramının geliştirilmesi için oldukça önemli bir faktördür.

Amaç

Araştırmanın amacı; bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin hemşirelik öğrencilerine klinik rehberlik yapmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırma Soruları

- Üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin hemşirelik öğrencilerine klinik rehberlik yapmasına ilişkin görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Bu araştırma nitel desende yorumlayıcı fenomenolojik bir araştırmadır. Hemşirelerin hemşirelik öğrencilerine klinik rehberlik yapmaya ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak için Husserl'in betimleyici fenomenolojik yöntemi kullanıldı (Öktem, 2005).

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Bu araştırma Ekim-Aralık 2021 tarihleri arasında, Ankara'da bulunan bir üniversite hastanesinde çalışan hemşireler ile yürütüldü.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Nitel araştırmalar, örneklem büyüklüğü için belirlenmiş bir kuralın olmadığı, araştırma sorusu ve amacı doğrultusunda örneklem büyüklüğüne karar verilen, esnek yapıya sahip bir araştırma tasarımıdır (Scott ve Bruce, 1994). Bu araştırmaya 13 hemşire katıldı. Daha fazla sayıda ve çeşitte veri elde etmek ve dış geçerliliğin sağlanması amacıyla eğitim düzeyi, çalışma yılı, çalıştığı birim (servis, yoğun bakım) ve çalıştığı pozisyon (hemşire, sorumlu hemşire vb.) gibi özellikler bakımından birbirinden farklı olan hemşirelerin örnekleme alınması sağlandı. Veriler doygunluğa ulaşmaya başladığında çalışma sonlandırıldı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak veriler toplandı. Veri toplamak için araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen bilgi formu ve altı sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı (Scott ve Bruce, 1994; Aksayan ve Emiroğlu, 1999; Kocaman, İntepeler Seren, Şen, Yürümezoğlu Arslan ve Özbiçakçı, 2012).

Bilgi Formu: Bu formda hemşirelere yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi sosyo-demografik bilgiler soruldu.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Nitel araştırma konusunda iki uzmanın görüşüne başvuruldu ve forma son şekli verildi. Çalışma öncesinde veri toplama araçları ve soruları için çalışmaya dahil edilmeyen iki hemşire üzerinde pilot uygulama yapıldı. Görüşme sırasında araştırmanın amacı hakkında bilgi verildikten sonra katılımcılara klinik rehberlik kavramı ile ilişkili aşağıda yer alan araştırma soruları soruldu.

1. Hemşirelik mesleği nedir ve mesleğiniz sizin için ne ifade etmektedir?
2. Hemşirelik bölümünde okurken klinik ortama bakış açınız nasıldı?
3. Hemşirelik öğrencilerinin klinikte olması sizi nasıl etkiliyor? Onlara klinik rehberlik yapıyor musunuz?
5. Öğrencilerden klinik uygulamalarda beklediğiniz davranışlar nelerdir?
6. Klinik uygulamalar sırasında karşılaştığınız güçlükleri anlatır mısınız?

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Lokman Hekim Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan izin alındı (Tarih: 09/08/2021 ve Sayı No: 2021/086). Araştırmacılar tarafından hazırlanan "Gönüllü Bilgilendirilmiş Onam Formu" görüşme öncesinde katılımcılar tarafından onaylandı. Ses kayıt cihazı kullanılacağı belirtilen metinde kimliklerin ve ses kaydının gizliliği konusunda güvence temin edildi. Buna göre hemşire katılımcılar "katılımcı" ifade etmesi açısından "K" olarak kodlanarak ve her bir katılımcıya kodunun yanında K1, K2, K3... şeklinde numaralar verildi.

Verilerin Toplanması

Görüşmeler, görüşme yapılan kişilerden başka kimsenin olmadığı sessiz bir ortamda ve katılımcılar kendilerini hazır hissettiklerinde bir araştırmacı tarafından gerçekleştirildi. Görüşmeler 47- 60

dakika arasında sürdü ve ses kayıt cihazına kaydedildi. Bu süreçte metinler görüşme sırasında tekrar okunarak veri kaybının önüne geçilmeye çalışıldı. Tüm görüşmelerin ses kayıtları yazılı ortama aktarıldıktan sonra nitel verileri oluşturmak ve raporlamak için COREQ (Consolidated Criteria for Reporting-Nitel Çalışmalar) yöntemi kullanıldı (Tong, Sainsbury ve Craig, 2007).

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, nitel veri analiz yazılımı MAXQDA 20 Plus (VERBI Software GmbH, Berlin, Almanya) kullanılarak kodlandı. Kodlanan metinler araştırmacılar tarafından bireysel olarak oluşturulduktan sonra temalar ve alt temalar altında gruplandırıldı (Tong ve ark., 2007). Tematik veri analizinde Graneheim ve Lundman tarafından yapılan içerik analizi de kullanıldı (Braun ve Clarke, 2006; Graneheim, Lindgren ve Lundman, 2017). Kodlanan metinler, araştırmacılar tarafından tartışılarak temalar ve alt temalar altında gruplandırıldı. Elde edilen verilerde güvenilirlik, tutarlılık, teyit edilebilirlik ve aktarılabirlik gibi kriterler dikkate alındı. İnandırıcılık, araştırmacının elde ettiği bulguların gerçekliğine ve objektif olmasına bağlıdır. Aktarılabirlik, okuyucuların araştırma sonuçlarını benzer anlamlar olarak ortaya koymasınıdır. Bu nedenle doğrudan alıntılardan yararlanıldı ve ayrıntılı yorumlara yer verildi. Tutarlılık, araştırma sürecinin değişkenlerinin tutarlı bir şekilde ele alınması anlamına gelir. Araştırmada tutarlılığı sağlamak için veri toplama ve analizinde aynı işlemler yapıldı ve uzman görüşü alınırken aynı uzmanların görüşleri alındı. Doğrulanabilirlik, çalışmalarda elde edilen sonuçların sürekli güncellenmesi ve verilerle birbirini desteklemesidir (Braun ve Clarke, 2006; Graneheim ve ark., 2017). Bu amaçla oluşturulan alt tema ve temalar katılımcılara tekrar gönderildi ve tekrar değerlendirmeleri istendi. Bu araştırmanın sonuçları verilere dayalı olarak sunuldu. Tema ve alt temaların geliştirilmesinden sonra yarı yapılandırılmış formun danışıldığı iki uzmanın görüşüne tekrar başvuruldu.

Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcı hemşirelerin yaş ortalamaları $29,53 \pm 3,68$ (min = 25, max = 38) olarak bulundu. Hemşirelerin %69,2'si kadın, %61,5'i evli ve %76,9'u lisans mezunudur. Katılımcıların mesleki deneyimlerinin ortalama $6,46 \pm 3,68$ (min = 3, max = 15) yıl olduğu görüldü (Tablo 1).

Araştırmada katılımcıların deneyimlerine ilişkin bulgular beş ana tema ve yedi alt temada toplandı. Bu çalışmada belirlenen beş ana tema başlıkları şu şekildedir: Hemşirelerin meslek algısı, hemşirelerin klinik uygulamalara bakış açısı, hemşirelerin klinik rehberliğe ilişkin görüşleri, hemşirelerin klinik uygulamalarda öğrencilerden bekledikleri davranışlar, hemşirelerin hemşirelik öğrencileri ile ilgili klinik uygulamalarda karşılaştığı güçlükler (Tablo 2).

Tablo 2: Çalışmanın Ana Tema ve Alt Temaları

Ana Temalar	Alt Temalar
Tema 1: Hemşirelerin meslek algısı	*Kutsal *Adamak
Tema 2: Hemşirelerin klinik uygulamalara bakış açısı	*Uygulama olmadan olmaz
Tema 3: Hemşirelerin klinik rehberliğe ilişkin görüşleri	*Adaptasyon
Tema 4: Hemşirelerin klinik uygulamalarda öğrencilerden bekledikleri davranışlar	*Atılganlık
Tema 5: Hemşirelerin hemşirelik öğrencileri ile ilgili klinik uygulamalarda karşılaştığı güçlükler	*Kurum politikası **Yanımda durmalısın

Tablo 1: Hemşirelerin Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri (n = 13)

Özellikler	n	%
Yaş (Ort \pm SS = $29,53 \pm 3,68$)		
25-31	11	84,60
32-38	2	15,40
Cinsiyet		
Kadın	9	69,20
Erkek	4	30,80
Eğitim durumu		
Lisans	10	76,90
Lisansüstü	3	23,10
Medeni durum		
Bekar	5	38,50
Evli	8	61,50
Mesleki deneyim (Ort \pm SS = $6,46 \pm 3,68$)		
3-6 yıl	9	69,20
7-11 yıl	2	15,40
12-15 yıl	2	15,40

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tema 1: Hemşirelerin Meslek Algısı

Hemşirelere hemşirelik mesleğini tanımlamaları ve bu mesleğin onlar için ne ifade ettiği soruldu. Bu kapsamda oluşturulan alt temalar ve onları yansıtan katılımcı hemşirelerin ifadeleri aşağıda belirtildi.

Alt tema 1: Kutsal

"Çok kutsal meslek olduğunu düşünüyorum. İnsanların özellikle de zor zamanlarında yanında olmak beni manevi açıdan çok mutlu ediyor ve iş doyumum çok fazla. Mesleğimi seviyorum yani bu yüzden çok mutluyum. O yüzden şimdiye kadar hiçbir hasta yakınıyla ya da herhangi bir insanla sıkıntı olmadı... İnşallah olmaz da..." (K2, kadın, 25 yaş).

"Hemşirelik profesyonel ve kutsal bir meslek tabii. Bence bağımsız olduğumuz alanlarda profesyonelliğimizi kaybetmeden mesleğimizi sürdürmek çok önemli..." (K8, kadın, 26 yaş).

Alt tema 2: Adamak

"İnsanlara yardım etmek, insanları iyileştirmek çok hoşuma gidiyor. O yüzden mesleğime kendimi adamak istiyorum. Yani benim insanların tutunacak bir dalı olmam çok hoşuma gidiyor." (K9, kadın, 27 yaş).

"Daha sonra hemşirelik mesleğini düşündükçe insanların özellikle

hastaların hemşirelerden neler beklediğini buldum. Tedavi ve bakım dışında güler yüz ve etkili iletişim bekliyorlardı. İletişimi kuvvetli bir insan olduğumu arkadaşlarım ve ailem sık sık dile getirdiği için ve onları sürekli güldürdüğüm için kendimi bu işe adanmak istedim.” (K1, kadın, 29 yaş).

Tema 2: Hemşirelerin Klinik Uygulamalara Bakış Açısı

Katılımcılara hemşirelik bölümünde okurken klinik ortama bakış açılarının nasıl olduğu hakkındaki görüşleri soruldu. Bu kapsamda oluşturulan alt tema ve katılımcı hemşirelerin ifadeleri aşağıda belirtildi.

Alt tema 1: Uygulama olmadan olmaz

“Ben hiç klinik görmeden ya da staj yapmadan işe başlamış olsam, bir kliniğe geldiğimde zorlanır ve korkardım. Öğrenciler geldiğinde, yani hasta takip edilmese bile, en azından invaziv girişimleri gözlemlemesi açısından burada olmaları çok önemli.” (K6, kadın, 29 yaş).

“Hemşirelik okurken klinik ortama bakım açıkçası stres ve anksiyete doluydu. Çünkü teorik olarak öğrenmenin aksine pratikte el yatkınlığı denilen bir kavram var bana göre. Bilgi eksikliğimden kaynaklı klinik ortamda kendime güvenim azdı. Stajlarımda ve intörlüğümde ilerledikçe bilgi eksikliğim kapandı ve pratikte de kendimi rahat ve etkili hissetmeye başladım. Günümüzde hala intörlüğün olmadığı okullar mevcut. Bence her üniversite eğitiminde intörlük sistemi olmalı ve hemşirelik öğrencileri klinik ortamda daha fazla bulundurulmalı.” (K1, kadın, 29 yaş).

“Hepimiz uygulamalara gittik. Uygulama yapmayan hemşire olmamalı zaten. Yıllardır bu böyle. Yeri geldi ayaklarım ağrıdı, eve gittim ve ağladım. Hatta tabiri caizse ölü gibi yattım. Ama o damar yolunu orada geliştirdim. Ertesi gün başka bir şey geliştirdim. Ertesi gün serum setlemek derken işte ya da ne bileyim ertesi gün ilaç dozu hesaplamayı öğrendim. Bunları yavaş yavaş öğrendim. Hasta ile iletişim başlatmak en zoruydu mesela ve belki de en önemlisiydi...” (K3, erkek, 28 yaş).

Tema 3: Hemşirelerin Klinik Rehberliğe İlişkin Görüşleri

Çalışmaya katılan hemşirelere klinik rehberliğe ilişkin görüşleri ve hemşirelik öğrencilerine klinik rehberlik yapıp yapmadıkları soruldu. Bu kapsamda oluşturulan alt tema ve katılımcı hemşirelerin ifadeleri aşağıda belirtildi.

Alt tema 1: Adaptasyon

“Bence her öğrenciye ya da her yeni başlayan hemşireye sabit bir klinik rehber atanmalı. Böylece bir plan üzerinden daha fazla mesleki uygulama ve beceri öğrenebilirler ve adaptasyonları daha kolay olur. Klinik işleştikten başlanmalı, ekip tanıtılmalı, malzemeler... Özellikle acil durum malzemeleri anlatılmalı bunlar çok atlanıyor.” (K5, erkek, 36 yaş).

“Şimdi şöyle. Ben ilk olarak hasta mahremiyetinin önemini anlatıyorum. Bence bu en başta öğretilmesi gerektir. Yanımdaki öğrencilere tabiki de yaptığım işlemleri anlatıp mesela hasta karşılamada nelere dikkat etmemiz gerektiği, hastaya yaklaşım, iletişim açısından hastayla nasıl konuşulması gerektiği, verilen eğitimlerin neler olduğunu tek tek anlatırım. Bunu ne kadar kısa sürede öğrenirlerse mesleğe ve kliniğe o kadar kısa sürede adapte olurlar bence...” (K7, kadın, 28 yaş).

“Klinikte yaptığım işi anlatmayı severim. Neyin ne olduğunu anlatmayı severim. İlk başta dediğim gibi insan hayatı hepimiz için gerçekten çok önemli. Yanlış bir şey olsun istemem. Onların burada olması, yardımcı olması, meraklı olması ve hızlı adapte olmaları gerçekten güzel bir şey.” (K11, kadın, 30 yaş).

Tema 4: Hemşirelerin Klinik Uygulamalarda Öğrencilerden Bekledikleri Davranışlar

Hemşirelere klinikte uygulamalarda hemşirelik öğrencilerinden bekledikleri davranışların neler olduğu soruldu. Bu kapsamda oluşturulan alt tema ve katılımcı hemşirelerin ifadeleri aşağıda belirtildi.

Alt tema 1: Atılganlık

“Hemşirelik öğrencilerinin atılgan davranışları beni olumlu etkiliyor. Öğrenmek isteyen insana bir şey öğretmek çok daha kolay ve keyiflidir.” (K13, erkek, 38 yaş).

“Öğrencilerin öğrenmeye hevesli olması ve atılgan olmaları lazım. Çünkü mesleği sevdiğini hissettiriyor ve merak ediyor, bir şekilde öğrenmeye çalışıyor. Eksik olsun olmasın ya hani bilsin ya da bilmesin bir şekilde kendini tamamlamaya çalışıyor benim gözümde açıkçası. Ama pasif duran kişi benim gözümde öğrenmek istemiyordur.” (K10, kadın, 29 yaş).

“Bazı kliniklerde çok fazla öğrenci var bence. Bazı öğrenciler daha atılgan. Pasif kalan öğrenciler hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey öğrenmeden ayrılıyorlar. Kliniklerdeki öğrenci sayısı azaltılabilir mesela. Çünkü öğrenci sayısının fazla olması da öğrenci davranışlarını etkiliyor.” (K4, kadın, 31 yaş).

Tema 5: Hemşirelerin Hemşirelik Öğrencileri ile İlgili Klinik Uygulamalarda Karşılaştığı Güçlükler

Hemşirelere hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarında karşılaştığı güçlüklerin neler olduğu sorulmuştur. Bu kapsamda oluşturulan alt temalar ve katılımcı hemşirelerin ifadeleri aşağıda belirtildi.

Alt tema 1: Kurum politikası

“Bulduğum kurumda klinik rehberlik için geliştirilen bir politika yok. Bence her öğrenciye ya da her yeni başlayan hemşireye sabit bir klinik rehber atanmalı. Böylece bir plan/program üzerinden daha fazla mesleki uygulama ve beceri öğrenebilirler. Böylelikle iş yükünü de hafifletmiş oluruz bence. Ayrıca bence hemşirelikte intörlük olmalı, benim üniversitemde vardı. Çok verimliydi...” (K12, erkek, 28 yaş).

“Program üzerinden düzenli aralıklarla eğitimler veriyor, eğitimler düzenliyor. Standart eğitim. Klinik rehberliğe yönelik bir eğitim yok. Böyle bir kurum politikası da mevcut değil. Bu çok büyük eksik.. Zorlanıyoruz. Bu tamamlanmalı bence...” (K7, kadın, 28 yaş).

Alt tema 2: Yanımda durmalısın

“Ben hasta tesliminin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bir hastayı nöbet sonrası teslim ederken herkesin orada bulunması ve bunun hasta dosyası üzerinden yapılmaması gerektiği kanaatindeyim. Bunu bence doktorlar çok güzel oturmuş durumda ama hemşirelerde hala bu eksik var. Bu sırada öğrenci yanımda olunca motive oluyor. Ben hasta odasına giderken öğrenci benimle gelsin istiyorum.” (K8, kadın, 26 yaş).

"Yani... Kurum politikası olması şart, meslek politikası olması şart. Tamam kabul. Ama eğer yoksa; öğrencinin yanında durması bile yeter. Kendini bu şekilde geliştirebilir. Ben ona istediği her şeyi anlatabilirim. Soru sorsun yeter ki. Zaten öğrenmenin yolu sorması ve bilgiyi paylaşmak değil mi? Bazen çok yoğunluktan yorulsam bile benimle çalışan öğrencime her şeyi anlatmak istiyorum. Ben galiba paylaşmayı da sevdiğim içindir. Konuşmayı da severim." (K7, kadın, 28 yaş)

"Hemşire olduktan sonra ilk klinik deneyimimde bana iyi bir rehberlik yapılmadı. Başlangıç olarak yenidoğan yoğun bakımda işe başlamıştım. Bu durum beni daha da gerdi. O dönemler kimseye yaklaşmadım uzak kaldım ve öğrenmem gecikti. Bence öğrencilerin daha çok hemşirelerin yanında olması ve beraber uygulama yapması gerekir." (K9, kadın, 27 yaş).

Tartışma

Literatürde klinik rehberlik ile ilgili öğrencilerle yapılan çeşitli çalışmalar olmasına rağmen, klinikte bulunan hemşirelerle ilgili çalışmalar oldukça sınırlıdır (Günay ve Kılınç, 2018; Parker ve Grech, 2018). Bu araştırmadaki hemşireler hemşirelik mesleğinin insanlara yardım etmek üzerine kurulu bir felsefesi olduğunu bunun da mutlaka iletişimle olabileceğini belirtmiştir. Literatürdeki bir sistematik incelemede öğrencilerin klinik uygulama deneyimlerini etkileyen faktörler arasında klinisyen hemşirelerle olan ilişkileri yer almaktadır (Özsaban ve Bayram, 2020). Klinik hemşirelerinin mesleğe bakış açısı, algılayış biçimi ve profesyonel davranışları klinikte bulunan öğrencileri olumlu yönde etkilemektedir. Klinik rehberlerle ilgili yapılan bir araştırma sonucuna göre bir klinik rehberde bulunması gereken en önemli nitelikler arasında iletişim becerisinin iyi olması, sabırlı olması, öğrenciyi motive etmesi, kurum hakkında bilgili olması ve diğer personelin gereksinimlerini anlama konusunda yetenekli olması yer almaktadır (Mikkonen ve ark., 2020).

Araştırmaya katılan hemşireler, hemşirelik mesleğinin klinik uygulamadan ayrılamayacağını, teori ve klinik eğitimin beraber gitmesi gerektiğini belirtmiştir. Çalışmanın bu yönü literatürde yer alan diğer çalışmalarla benzerdir (Sharif ve Masoumi, 2005; Mikkonen ve ark., 2020). Bir başka çalışmada ise öğrencilerin klinikte olmasının klinik bilgi ve becerilerini artırdığı belirtilmiştir (Tural Büyük, Rızalar, Çetin ve Sezgin, 2014). Diğer bir çalışmada da hemşireler tarafından öğrencilerin klinik uygulama sonrası bilgi ve becerilerinin arttığı gözlemlenmiştir (Bahçecioğlu Turan, Tan ve Dayapoğlu, 2017).

Araştırmaya katılan hemşireler ilk klinik deneyimlerinde klinikte anksiyete yaşadıklarını, soru sormaktan çekindiklerini ve korktuklarını ifade etmiştir. Bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %68,3'ü kliniklerde destek görmediklerini ve korktuklarını belirtmiştir. Literatürde klinikteki hemşirelerin öğrenci hemşirelere meslektaşları gibi davranmalarının ve onlarla etkili iletişim kurmalarının öğrencilerin klinik uygulamalarını olumlu etkilediği belirtilmektedir (Mikkonen ve ark., 2020).

Araştırmaya katılan hemşireler, öğrencilerin öğrenmeye açık, motive ve atılgan olmaları gerektiğini bildirmiştir. Bir çalışmada hemşirelerin öğrencilerden istedikleri özellikler arasında hasta odaklı olma, iyi iletişim kurabilme, fiziksel bakıma hazır olma, organize çalışma, bağlılık, dayanıklılık, dürüstlük, bilgi ve beceriyeye sahip olma ve sürekli gelişime açık olmak yer almaktadır (Wilson,

2012). Bir diğer çalışmada ise hemşireler tarafından öğrencilerin motivasyonunun artırılmasının mesleki aidiyet duygularını geliştirdiği vurgulanmıştır (Günay ve Kılınç, 2018).

Araştırmadaki hemşireler öğrencilerin özellikle klinik işleyiş ile ilgili bilgi edinmeleri ve ilk olarak uygulamalara gözlem yoluyla katılmalarının önemini vurgulamıştır. Bu araştırmanın aksine başka bir çalışmada ise hemşirelerin yaklaşık yarısı öğrencilerin sadece gözlem yaparak öğrenemeyeceklerini belirtmiştir (Tural Büyük ve ark., 2014).

Bu çalışmada hemşireler klinik rehberlik ile ilgili olarak buldukları kurumda bir politikanın olmadığını; fakat bunun mümkün olan en kısa sürede geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Resmi Gazete yayınlanan "Hemşirelik Yönetmeliği" kapsamında hemşirenin araştırmacı, yeniliklere açık, ekip çalışmasına önem veren, girişimci, eleştirel düşünme yeteneğine sahip ve hasta bakımı verirken liderlik yeteneklerini de kullanabilen bir profesyonel olması gerektiği vurgulanmaktadır (Hemşirelik Yönetmeliği, 2010).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada nitel çalışmaların azlığı nedeniyle literatürde daha çok nicel verilerden faydalanılmıştır. Bununla birlikte elde edilen bulgular, nitel araştırma olması nedeniyle görüşmeye katılan 13 hemşireye ait sonuçları kapsamaktadır.

Sonuç

Bu çalışmaya göre, hemşirelerin hemşirelik öğrencilerine etkin bir şekilde klinik rehberlik yapmak istedikleri belirlenmiştir. Katılımcı hemşireler, klinik rehberliğin öğrencilerin meslek algısının oluşmasında önemli bir basamak olduğunu belirtmektedir. Bunun yanı sıra hemşirelerin klinik rehberlik uygulamasında öğrencilerden, öğrencilerin bağlı olduğu üniversitelerden ve çalıştıkları kurumdan beklentilerinin olduğu görülmektedir. Kliniklere öğrenci kabulü yapan tüm üniversite hastanelerinde klinik rehberlik ile ilgili süreçlerde akademisyen hemşirelerin ve klinisyen hemşirelerin birlikte çalışması, öğrencilerin kliniklerde desteklenmesi ve klinik rehberlik konusunda yapılan çalışmaların artırılması önerilmektedir.

Etik Kurul: Bu çalışma için etik kurul onayı Lokman Hekim Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih: 09/08/2021 ve Sayı No: 2021/086).

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı – ET, GT, YT; Veri Toplama / Literatür Tarama - ET; Verilerin Analizi ve Yorumlanması – ET, YT, GT; Makalenin Hazırlanması - ET, GT; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi – ET, YT, GT.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Teşekkür: Çalışmamızda bizimle deneyimlerini içtenlikle paylaşan kıymetli meslektaşlarımıza, kurum yetkililerine ve uzman görüşü aldığımız hocalarımıza teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Aksayan, S., ve Emiroğlu, O.N. (1999). Hemşirelik araştırma raporlarının yöntem sunumu açısından değerlendirilmesi. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 1(1), 41-46.
- Armstrong, S.J., Allinson, C.W., & Hayes, J. (2002). Formal mentoring systems: An examination of the effects of mentor/protégé cognitive styles on the mentoring process. *Journal of Management Studies*, 39(8), 1111-1137. doi: 10.1111/1467-6486.00326
- Bahçecioğlu Turan, G., Tan, M., ve Dayapoğlu, N. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin ve klinik hemşirelerin intörn uygulamasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(3), 170-179.
- Block, L.M., Claffey, C., Korow, M.K., & Ruth, M. (2005). The value of mentorship within nursing organizations. *Nursing Forum*, 40(4), 134-140. doi: 10.1111/j.1744-6198.2005.00026.x
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa
- Çayır, A., ve Faydalı, S. (2017). Birebir rehberlik modeli denemesi: Rehber hemşire görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 281-293. doi: 10.14687/jhs.v14i1.14375
- Faydalı, S., ve Çayır, A. (2016). Mentoring, nursing students' opinions: A pilot study. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 5(12), 102-108.
- Graneheim, U., Lindgren, B.M., & Lundman, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today*, 56, 29-34. doi: 10.1016/j.nedt.2017.06.002
- Günay, U., & Kılınç, G. (2018). The transfer of theoretical knowledge to clinical practice by nursing students and the difficulties they experience: A qualitative study. *Nurse Education Today*, 65, 81-86. doi: 10.1016/j.nedt.2018.02.031
- Hemşirelik Yönetmeliği (2010, 8 Nisan). *Resmi Gazete* (Sayı: 27515). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13830&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Inzer, D.L., & Crawford, B.C. (2005). A review of formal and informal mentoring: processes, problems and design. *Journal of Leadership Educations*, 4, 31-50. doi: 10.12806/V4/11/TF2
- Jack, K., Hamshire, C., Harris, W.E., Langan, M., Barrett, N., & Wibberley, C. (2018). My mentor didn't speak to me for the first four weeks: Perceived unfairness experienced by nursing students in clinical practice settings. *Journal of Clinical Nursing*, 27(5-6), 929-938. doi: 10.1111/jocn.14015
- Kilcullen, N.M. (2007). The impact of mentorship on clinical learning. *Nursing Forum*, 42(2), 95-104. doi: 10.1111/j.1744-6198.2007.00073.x
- Kocaman, G., İntepeler Seren, Ş., Şen, H., Yürümezoğlu Arslan, H., ve Özbucaççı, Ş. (2012). İşe yeni başlayan hemşirelerin uyumlarını kolaylaştırmak için hazırlanan bir rehber hemşire eğitim programı örneği. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(2), 28-34
- Kol, E., & İnce, S. (2018). Determining the opinions of the first-year nursing students about clinical practice and clinical educators. *Nurse Education in Practice*, 31, 35-40. doi: 10.1016/j.nepr.2018.04.009
- Mikkonen, K., Tomietto, M., Cicolini, G., Kaucic, B.M., Filej, B., Riklikiene, O., ... Kääriäinen, M. (2020). Development and testing of an evidence-based model of mentoring nursing students in clinical practice. *Nurse Education Today*, 85, 104272. doi: 10.1016/j.nedt.2019.104272
- Öktem, Ü. (2005). Fenomenoloji ve Edmund Husserl'de apaçıklık evidenz problemi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 45(1), 27-55.
- Özkalp, E., Kirel, Ç., Sungur, Z., ve Cengiz, A.A. (2006). Örgütsel toplumsallaşma sürecinde mentorluk ve mentorun yeri ve önemi: Anadolu üniversitesi araştırma görevlileri üzerine bir inceleme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 55-70.
- Özsaban, A., ve Bayram, A. (2020). Türkiye'de hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama deneyimlerini etkileyen faktörler: Sistematik derleme. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 124-145. doi: 10.46971/ausbid.750585
- Parker, B.A., & Grech, C. (2018). Authentic practice environments to support undergraduate nursing students' readiness for hospital placements. A new model of practice in an on campus simulated hospital and health service. *Nurse Education in Practice*, 33, 47-54. doi: 10.1016/j.nepr.2018.08.012
- Scott, S.G., & Bruce, R.A. (1994). Determinants of innovative behaviour: A path model of individual innovation in the workplace. *Academy of Management Journal*, 37(3), 580-607. doi: 10.2307/256701
- Sharif, F., & Masoumi, S. (2005). A qualitative study of nursing student experiences of clinical practice. *BMC Nursing*, 4(1).
- Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): A 32-item checklist for interviews and focus groups. *International Journal of Quality in Health Care*, 19(6), 349-357. doi: 10.1093/intqhc/mzm042
- Tural Büyük, E., Rızalar, S., Çetin, A., ve Sezgin, S. (2014). Hemşirelerin intörn eğitim uygulaması hakkındaki görüş ve önerileri. *Balkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 135-140. doi: 10.5505/bsbd.2014.36035
- Wilson, A.M.E. (2012). *Supporting student nurses by the educational use of self: A hermeneutic phenomenological exploration of the mentor experience*. (Doctoral Thesis). Retrieved from: <https://oro.open.ac.uk/34526/1/Anthea-Thesis-post-viva-final.pdf>